

Πέρσα Κουμούτση: συνέντευξη στον Ελπιδοφόρο Ιντζέμπελη

Δημοσιεύτηκε Τρίτη, 31 Μαρτίου 2015 09:22

κείμενο: Ελπιδοφόρος Ιντζέμπελης

Η Πέρσα Κουμούτση μεγάλωσε και σπούδασε στο Κάιρο της Αιγύπτου. Είναι συγγραφέας, αλλά και η σημαντικότερη μεταφράστρια των έργων του νομπελίστα Ναγκίμπ Μαχφούζ στην ελληνική γλώσσα. Η ενασχόλησή της με τον σπουδαίο Αιγύπτιο μυθιστοριογράφο απέφερε τη μελέτη ή βιογραφία σε λογοτεχνική μορφή του Ναγκίμπ Μαχφούζ. Μέσα από τους δρόμους και τις τοποθεσίες του Καΐρου, ο διάσημος συγγραφέας μοιάζει σαν να μας κάνει μια περιήγηση στη ζωή της χώρας του, αλλά και στις σκέψεις του για τη λογοτεχνία, που αποτέλεσε τον σπουδαιότερο σκοπό της ύπαρξής του.

Ταξιδεύοντας μέσα από τις σελίδες του βιβλίου σας *Στους δρόμους του Καΐρου – Περίπατος με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ*, βρέθηκα μαζί σας στην Αίγυπτο. Πότε αρχίζει αυτό το προσωπικό ταξίδι;

Αρχίζει το 1992, όταν έπιασα και πάλι στα χέρια μου τα βιβλία του. Τότε ξεκινά το «πνευματικό» ταξίδι της επιστροφής, αλλά και της συνειδητοποίησης. Το πνευματικό ταξίδι δεν απέχει πολύ από το πραγματικό. Αποτελεί κι αυτό μια δαιδαλώδη πλην άκρως γοητευτική διαδρομή ζωής και εμπειρίας, όπως και το πραγματικό. Η συλλογή των εμπειριών μας και σ' αυτό, όπως και εκείνο της ζωής, μας οδηγεί σ' έναν καινούργιο κόσμο νέων αντιλήψεων, σκέψεων και πεποιθήσεων, και σε δρόμους που δεν είχαμε ποτέ πριν φανταστεί την ύπαρξή τους.

Οι δρόμοι του Καΐρου, οι τοποθεσίες, οι ενθυμήσεις. Τι έχει μείνει στη μνήμη σας και το σκέφτεστε συχνά;

Όλα όσα περιγράψω στο βιβλίο έχουν μείνει ανεξίτηλα στη μνήμη: το χαμόγελο των απλών ανθρώπων, τα σοκάκια, οι πολύβουοι δρόμοι, η μεγαλοπρέπεια των Πυραμίδων, το πλάτωμα στους πρόποδες τους, οι βόλτες μου στην κορνής του Νείλου με τους φίλους ή συμφοιτητές μου, οι περίπατοι στο παλιό αλλά και το σύγχρονο Κάιρο... Όλα όσα βίωσα αναπνέουν ακόμα μέσα μου σαν ζώσες οντότητες κι όσο μεγαλώνω οι ανάσες αυτές δυναμώνουν, αν και σιγά σιγά παίρνουν μυθική υπόσταση. Η νοσταλγία διέπει πάντα τα γραφόμενά μου και είναι η νοσταλγία που νιώθει κάθε άνθρωπος για το παρελθόν του, τα παιδικά του χρόνια. Και όπως ο ίδιος ο Ναγκίμπ Μαχφούζ σοφά υποστήριζε, «Ίσως δεν υπάρχει τέτοια εποχή όπως αυτή που αποκαλούμε παιδική ηλικία, υπάρχει μόνο το όνειρο και ο μύθος, ή αλλιώς η εποχή του ονείρου και του μύθου που επιβάλλεται στη μνήμη μας με μια απίστευτη ηδύτητα. Ίσως μάλιστα η γλυκύτητα αυτή να είναι απατηλή, κυρίως εξαιτίας των βασάνων που προκαλεί το σήμερα...»

Στο βιβλίο σας, πέρα από τη νοερή αφήγηση της Αιγύπτου, μας παρουσιάζετε και τις σκέψεις του συγγραφέα Ναγκίμπ Ναχφούζ. Πώς ξεκίνησε η ιδέα της συγγραφής του βιβλίου;

Ήταν μια ανάγκη που επιβλήθηκε με τα χρόνια. Όσο διευρυνόταν η αντίληψή μου για το μεγαλείο του έργου, της σκέψης και της φιλοσοφίας του, τόσο η ανάγκη αυτή μεγάλωνε. Όσπου ένιωσα ότι το οφείλω σε εκείνον αλλά και στον εαυτό μου να εξωτερικεύσω συναισθήματα και εντυπώσεις που αποκόμισα από τη μακρόχρονη ενασχόλησή μου με τα βιβλία του. Να υπογραμμίσω τον θαυμασμό και την αγάπη μου για τα γραφόμενά του, που πολλοί έχουν διαβάσει, λίγοι όμως έχουν συλλάβει την αξία και το «μέγεθός» τους, αλλά και να ενώσω τη δική μου σκέψη με τη δική του, αφού από ένα σημείο και έπειτα είχαν πλέον ταυτιστεί σχεδόν σε απόλυτο βαθμό. Έπειτα, ήταν και η γνωριμία μου με το ίδιο το πρόσωπο, που μέχρι πρόσφατα δεν τολμούσα να αγγίξω και η σκέψη αυτή με απασχολούσε συνεχώς. Έπρεπε κάποτε να τα καταγράψω όλα αυτά. Έτσι και έγινε. «Ο άνθρωπος είναι προϊόν των εμπειριών του, αλλά ο αντίκτυπος των συγκεκριμένων εμπειριών απαιτεί χρόνο ώσπου να αναδυθεί στην επιφάνεια».

Σε ποια ηλικία γνωρίσατε τον συγγραφέα;

Ήμουν μόλις έξι ετών. Στεκόμουν μαζί με τους φίλους μου έξω από το σπίτι μου, όταν τον είδα να βγαίνει από το παράρτημα του υπουργείου Πολιτισμού μαζί με άλλους ανθρώπους της διανοήσης. Τον ξεχώρισα από την αρχή λόγω της αβρότητας και της φιλικής του διάθεσης. Όταν μας πλησίασε και χάιδεψε πατρικά τα κεφάλια μας, ήξερα πως ο αντίκτυπος αυτής της τυχαίας συνάντησης θα απηχούσε για πάντα στη ζωή μου... Τον συνάντησα κι άλλες φορές από τότε, αλλά εκείνη η πρώτη φορά ήταν η πιο καθοριστική.

«Να προσέχεις, να μην προκαλείς τους ισχυρούς ούτε να χείρεσαι με τη δυστυχία εκείνων που χάθηκαν στη λησμονιά». Πόσο προφητικά είναι τα λόγια του Μαχφούζ;

Μόνο προφητικά ήταν τα λόγια του Μαχφούζ. Ήταν ένας άνθρωπος σοφός και πολύ μπροστά από την εποχή του και όλα όσα προέβλεψε τα είδαμε να παίρνουν σάρκα και οστά λίγες δεκαετίες αργότερα. Η Ιστορία τον επαλήθευσε, τον δικαίωσε.

Το βιβλίο σας μας φέρνει μια νέα προσέγγιση των Αιγυπτίων και των Ελλήνων. Μπορείτε να είστε αντικειμενική σε αυτά που γράφετε;

Ναι – απολύτως, τολμώ να πω. Η Αίγυπτος μου έδωσε πάρα πολλά. Κι όπως δηλώνω απερίφραστα στο βιβλίο, τίποτε δεν είναι προϊόν υπερβολής, εξωραϊσμού, ίσως, λόγω της μεγάλης πια χρονικής απόστασης, αλλά όλα όσα καταγράφω είναι αληθινά.

Γράφετε ότι με μεγάλη λύπη αποχαιρετήσατε το Κάιρο και ήλθατε στην Ελλάδα. Ποιοι λόγοι σας ανάγκασαν να έρθετε στην πατρίδα;

Δεν με ανάγκασε κανείς να φύγω. Ήταν δική μου επιλογή. Βέβαια, το παλιό τοπίο είχε αλλάξει σημαντικά και οι συνθήκες επίσης. Αλλά η μαγεία που μου υποσχόταν το αύριο – καθώς καθετί καινούργιο και άγνωστο μας προσελκύει περισσότερο– υπερίσχυσε, μου έκλεισε πονηρά το μάτι. Επιπλέον, μας είχαν γαλουχήσει με την ιδέα της επιστροφής, του επαναπατρισμού και η σκέψη αυτή επηρέασε την απόφασή μου, όπως και την απόφαση των περισσότερων νέων της εποχής μου.

Λένε ότι μερικοί άνθρωποι παίζουν καθοριστικό ρόλο στη ζωή μας. Τι σημαίνει για εσάς η συνάντηση με τον Αιγύπτιο συγγραφέα και το έργο του;

Κάποια πρόσωπα μένουν για πάντα στη ζωή μας – ακόμα κι όταν απουσιάζουν ως φυσικές οντότητες, δεν αποχωρούν ποτέ από κοντά μας. Επιμένουν να υπάρχουν είτε ως θύμηση, ως σκέψη, είτε ακόμα ως ενεργή και ζώσα ύπαρξη στο υποσυνείδητό μας. Για μένα η συνάντηση με τον ίδιο, αλλά ιδιαιτέρως με το έργο του, άνοιξαν διάπλατα τους πνευματικούς μου ορίζοντες και με βοήθησαν να αντιληφθώ τη ζωή διαφορετικά, να την αντικρίσω κι από μια άλλη οπτική, τη δική του. Ακόμα και τώρα συνεχίζει να με καθοδηγεί στη ζωή και τα γραπτά μου.

Ποια ήταν η προσωπικότητα του Ναγκίμπ Μαχφούζ;

Σεμνός, ταπεινός, οξυδερκής, απροκατάληπτος, ένας άνθρωπος που λάτρεψε τη γνώση αλλά με την ευρύτερη έννοια της. Όπως λάτρεψε και υπηρέτησε την αλήθεια με τον δικό του, μοναδικό τρόπο. Ένας άνθρωπος που, όπως προανέφερα, προπορευόταν της εποχής του.

Ποια είναι η φήμη του σήμερα στη χώρα του, αλλά και σε όλο τον κόσμο;

Ο Ναγκίμπ Μαχφούζ είναι ένα από τα μεγαλύτερα συμβολικά και πολιτισμικά κεφάλαια της Αιγύπτου αλλά και ολόκληρου του αραβικού κόσμου, και φυσικά δεν περιορίστηκε σε αυτόν. Συγγραφείς αυτού του μεγέθους ξεπερνούν τα όρια του τόπου τους, ανήκουν σε όλο τον κόσμο, είναι οικουμενικοί.

Ο Μαχφούζ έλεγε ότι ένας λογοτέχνης κάνει ό,τι περνά από το χέρι του για να βελτιώνει συνεχώς την τεχνική του. Πώς, άραγε, το καταφέρνει;

Κυρίως διαβάζοντας και μελετώντας όλους τους μεγάλους δημιουργούς – προκατόχους, αλλά και συγχρόνους του. Έλεγε ότι ένας συγγραφέας που δεν μελετά τους άλλους και δεν διδάσκεται από αυτούς, εγκλωβίζεται στη φυλακή της ίδιας της φαντασίας.

Έχετε κάνει πολλές μεταφράσεις, τις περισσότερες στο έργο του Μαχφούζ. Ήταν ικανοποιημένος γι' αυτές;

Δεν γνώριζε την ελληνική γλώσσα, όμως είχε μείνει έκπληκτος όταν πληροφορήθηκε ότι έχουν μεταφραστεί πάνω από είκοσι έργα του και μάλιστα σε ένα μικρό κράτος, όπως η Ελλάδα. Στο βιβλίο αναφέρεται η συνέντευξή του, όπου μιλά γι' αυτό το θέμα. Όσο για την ποιότητά τους, το Διεθνές Βραβείο Κ.Π. Καβάφη αλλά και άλλα που έλαβα στη συνέχεια επιβεβαιώνουν την ποιότητά τους. Κυρίως όμως τις ξεχώρισαν και τις ανέδειξαν οι ίδιοι οι αναγνώστες.

Έχετε γράψει μυθιστορήματα. Έμαθα ότι γράφετε και ποιήματα. Μήπως στο μέλλον θα εκδώσετε κάποια ποιητική συλλογή;

Γράφω ποίηση στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Αγγλόφωνα ποιήματά μου έχουν ανθολογηθεί στην Αγγλία, ενώ μόλις πρόσφατα μου ζητήθηκε να προλογίσω μια ανθολογία ποίησης με ποιήματα γραμμένα από μετανάστες 2ης και 3ης γενιάς στην Αγγλία, αλλά και Άγγλους ποιητές που αναφέρονται στο ίδιο θέμα. Αγαπώ την ποίηση, αλλά για μένα είναι απλώς ένα πάρεργο, ένα διάλειμμα από τις υπόλοιπες ασχολίες μου. Για την ώρα δεν με απασχολεί να τα εκδώσω σε μια συλλογή, υπάρχουν άπειρες που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Δεν αποκλείω όμως τίποτα στο μέλλον.

Ήσασταν κριτικός στον έντυπο και τώρα είστε στον ηλεκτρονικό Τύπο. Πού προτιμάτε να γράφετε κριτικές;

Παλαιότερα, όταν ο ηλεκτρονικός Τύπος δεν ήταν τόσο διαδεδομένος, με ενοχλούσε να δημοσιεύω κείμενά μου στο διαδίκτυο. Τώρα όμως που εξοικειώθηκα με το θαυμαστό αυτό μέσο, καθόλου δεν με πειράζει. Υπάρχουν εξαιρετικοί ιστότοποι για το βιβλίο και τον

πολιτισμό, οι οποίοι έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα και απήχηση, και συνεχώς δημιουργούνται καινούργιοι. Το μέλλον βρίσκεται στο διαδίκτυο.

Στους δρόμους του Καΐρου

Περίπατος με τον Ναγκίμπ Μαχφούζ

Πέρσα Κουμούτση

Ψυχογιός

227 σελ.

Τιμή € 14,40